

„Azt mondom nektek: harcban állunk, és több mint a fele ennek a harcnak a média harcterén zajlik.”

Ayman al-Zawahiri,
az al-Kaida jelenlegi vezetője

„A nyomozások, a hírszerzés és a katonai sikerek csupán a harc felét teszik ki. A másik felét az eszmék arzenálja, azok a retorikák és módszerek, amelyeket a szélsőségesek toborzásra használnak.”

Ali Soufan: A Terror Anatómiája¹

HANKISS ÁGNES

A színpalak mögött

- az al-Kaida médiastratégiája

213

Az Iszlám Állam hanyatlását követő átrendeződési folyamat, az idegen harcosok visszaáramlása Európába vagy a közép-ázsiai terrorsejtek és góccok várható megerősödése Magyarország szempontjából is rejthet magában valós veszélyeket. Szakértői elemzések az idegen harcosok számát, ha némileg eltérően is, de nagyságrendileg azonosan, mintegy harmincöt-negyevenezerre becsülik. Ali Soufan, a dzsihadista terrorszervezetek egyik legkiválóbb szakértője, 2017-ben megjelent új könyvében az USA-ból és Európából Szíriába utazók számát 38 000-re becsüli, amihez hozzáadódik a muszlim országokból és Közép-Ázsiából érkező körülbelül 5000 harcos. Az Iszlám Állam területvesztését és hanyatlását követően húsz-harminc százalékuk hazatért, vagy legalábbis elindult haza-

felé. A visszatérőkben rejlő veszély természetéről Soufan igen pontos diagnózist nyújt: *„Nem mindegyikük tervez valami módon erőszakot; de a szám olyan nagy, hogy ha ezeknek a harcosoknak akár csak egy kis százaléka is kemény terroristaként került ki a konfliktusokból, nagy bajt hozhat a Nyugatra. Mennyire nagyot? Gondoljuk meg: az Iszlám Állam támadásait Párizsban 2015 novemberében, amelyben 130 ártatlan ember halt meg, csupán 9 ember hajtotta végre.”*² Ezért is adhat aggodalomra okot, hogy Franciaországban 2019-ig 450 radikális iszlamista szabadul a börtönökből, közöttük olyanok is, akik korábban megjárták Szíriát és csatlakoztak az Iszlám Államhoz. Többek között az al-Kaida veteránja, az a Djamel Beghal is szabadlábra kerül, aki a Charlie Hebdo támadóinak a mentora volt. Francois Molin, Párizs főügyésze úgy véli, ez komoly veszéllyel jár; még akkor is, ha fokozott figyelemmel kísérik és követik őket.³

Az elmúlt évek súlyos európai terrortámadásainak a háttérében fejthető hálózatok elemzése arra mutat, hogy a dzsihadista médiában a magányos elkövetésre szólító buzdítás és eligazítás az esetek többségében aligha volt több vagy más, mint a félelem szétterítésére és a terrorelhárítás megzavarására irányuló lélektani hadviselés eszköze, amely tervezett médiaüzeneteken, illetve a közösségi médián keresztül jutott el a célközönséghez.⁴ Az Iszlám Állam médiájának a színpada mögött meghúzódó stratégiai szándékok és taktikai megfontolások tényszerű feltárásához azonban ma még nem rendelkezünk elegendő forrásanyaggal. Ugyanakkor – amint az ISIS médiatörékvéseit elemző tanulmányában például Daniel Milton megállapítja – *„az elődök dokumentumai biztosíthatják az alapot napjaink médiaszerkezetének és műveleteinek a megértéséhez”*.⁵ Ezért is relatív értékűek azok az iratok – noha az ISIS kikiáltását megelőző korszakból származnak –, amelyeket a West Point Terrorelhárítási Központja tett a kutatás számára hozzáférhetővé. (Az angol fordítás mellett az eredeti, arab nyelvű irat is elérhető ugyanott.) A memóriakártyákon, hard drive-on tárolt 17 elektronikus levél arab nyelven 175 oldalt, angol fordításban 197 oldalt tesz ki. Bin Laden saját levelei közül, amelyeket a komputerén találtak, nem biztos, hogy mindegyik el is jutott a címzetthez. A levelek másik részét Bin Ladennek írták az al-Kaida különböző vezetői. A legkorábbi levél 2006 szeptemberéből

származik, a legutolsó 2011. április végéről. A szöveg néhol töredékes, és előfordul, hogy hiányzik a dátum vagy nem állapítható meg teljes biztonsággal a szerző személye. Stratégiai megfontolásokról és a médiát irányító egységek felépítéséről tartalmaznak értékes adalékokat azok az iratok is, amelyek Irakból származnak, és amelyeket szintén a West Point Terrorelhárítási Központjának Harmony Programjában hoztak nyilvánosságra. Bár mindezek a dokumentumok a 9/11-et követő évtizedből valók, a két terrorszervezet közötti ideológiai és stratégiai folytonosságot alapul véve, páratlan betekintést nyújtanak az al-Kaida belső világába, vezetőinek a terveibe, gondolkodásmódjába, és kiindulópontul szolgálhatnak a mai dzsihadista terrorszervezetek propagandagépezetének és sebezhető pontjainak a feltárásához is.

ÁTÍVELŐ HÁLÓZATOK

Hidat emelhet a múlt és a jelen közé például az iratokban is gyakori szereplő, al-Zawahiri személye, aki legutóbb 2018 májusában hirdette meg az újabb dzsihadot az USA és Európa ellen. Tetten érhető a folytonosság az al-Kaida és az ISIS hálózatainak strukturális hasonlóságában is.⁶ Dacára a konfliktusoknak és a habitusbeli különbségnek, a kapcsolatok a két terrorszervezet között sohasem szakadtak meg. Bin Laden és köre a művelt szunnita elitből származott, számukra az Iszlám Kalifátus inkább csak ábránd, távoli remény volt, mintsem valóságos célkitűzés. Elsősorban Amerikát és a bűnös Nyugatot akarták megbüntetni és kiűzni az ellenséget a Közel-Keletről, a muszlim közösségen belül azonban lehetőleg nem viseltek hadat. Bár az AQI (al-Qaeda in Iraq), amely táptalajul szolgál majd az Iszlám Állam kibontakozásához gyilkolni kezdi a mérsékeltebb szunnitákat is, egy olyan kampány keretében, amelyet „Culture of Silencers”-nek nevez, utalva a használt fegyverekre. Az ISIS a muszlim társadalom megtisztítását is célul tűzte maga elé, akár a síta iszlámhitűektől, akár más vallási kisebbségektől. Az ISIS tömegmozgalmához, „lumpen-kalifátusához” képest az al-Kaida inkább valamiféle titkos politikai mozgalomként működött. A vezetés belterjességének apró, de jellemző példája lehet, hogy Bin Laden utódlásra kiszemelt fia, Hamza,

aki elemzők szerint a két terrorszervezet közös vezetője lehet a közeli jövőben, a 9/11-es New York-i terrortámadás irányítójának, Mohammed Attának a lányát vette feleségül. Míg az al-Kaida minden harcost arra szólított fel, hogy maradjon ott, ahol él, és a saját határain belül véreztessen ki az ellenséget, az Iszlám Állam, a maga populista propagandájának megfelelően, minden muszlimot kivándorlásra és csatlakozásra szólított fel (az Európában maradást csak különleges okok fennállása esetén fogadta el). Az al-Kaida azonban 9/11 után, noha látványos diadalt aratott, sokat veszített az erejéből, mivel nem érte el azt, amit a minden korábbinál brutálisabb terrortámadástól remélt. Az USA nem vonult ki a Közel-Keletről, ellenkezőleg. Bár ezután még súlyos merényletek következtek (Bali, Madrid, London, Mumbai), ám ezek már jó részben annak a diverzifikációs folyamatnak a hátterén szerveződtek, amely a központi vezetéstől független csoportokat és sejteket hozott létre. Bin Ladent ez módfelett aggasztotta, ugyanakkor a szervezet túlélése szempontjából előnyösnek is tartotta.

Az elmúlt évek súlyos európai terrortámadásainak az elkövetőit – noha ez nemigen szűródött át a köztudatba – erős személyes kapcsolatok fűzték az al-Kaida olyan európai kulcsszereplőjéhez, akiktől eszmei felkészítést és logisztikai támogatást kaptak. Az elmúlt években Európát sújtó, az Iszlám Államhoz köthető terrortámadások elkövetői már évekkorábban kapcsolatba kerültek és terrorcselekmények előkészítésében vettek részt al-Kaida-tagokkal. Az idegen harcosok Szíriába juttatását is ezek a régi hálózatok szervezték és biztosították. A párizsi és a brüsszeli terrortámadások elkövetői közül azokat fűzte a legerősebb személyes kapcsolat az al-Kaida néhány veterán harcosához, ideológusához és toborzójához, akik az Iszlám Állam frankofon hálózatában is kulcsszerepet töltöttek be. De ezek az akár évtizedeken is átívelő kapcsolatok kimutathatók a németországi és a nagy-britanniai sejtek, radikális közösségek vonatkozásában is. Részletesen foglalkoztam velük másutt.⁷ Itt csupán néhány olyan jellegzetes példára utalok, amely alátámaszthatja azt a kiindulópontot, hogy a két terrorszervezet közötti folytonosság és stratégiai kapcsolat médiájuk vonatkozásában is feltételezhető. Abdelhamid Abaaoud, az európai merényletek irányítója, Najim Laachroui, a párizsi támadások bombakészítője és a brüsszeli

repülőtér öngyilkos robbantója, akárcsak a párizsi kávéház fegyveres támadója, a saint-denisi öngyilkos robbantó, Chakib Akrouh, már jóval a párizsi és brüsszeli terrortámadásokat megelőzően szoros kapcsolatot ápolt a radikális Khalid Zerkanival, az afgán dzsihad veteránjával. Zerkani sejtjének a tagjai az al-Kaida afganisztáni kiképzőtáborában és észak-afrikai csoportjaiban ismerték meg egymást. 1999-ben és a 2000-es évek elején vettek részt terrorcselekményekben, majd másfél évtizeddel később jelentős szerepet játszottak annak az Iszlám Államhoz köthető nemzedéknek a radikalizálásában és toborzásában, amelyből a párizsi és brüsszeli terroristák is kikerültek. A Zerkani köréhez tartozó, szintén marokkói eredetű, molenbeeki illetőségű Gelel Attar Akrouh-val együtt utazott Szíriába, először 2012-ben. Abaaoudal és Akrouh-val állt szoros kapcsolatban a Zerkani-sejt finanszírozásért felelős tagja is, a 2016 márciusában megghiúsított párizsi merénylet fő gyanúsítottja, Reda Kriket. Az al-Kaida kipróbált harcosait tömörítő Aberkam-családhoz a párizsi támadások logisztikai felelősét, Salah Abdeslamot és testvérét rokoni kapcsolat fűzte. A Charlie Hebdo merénylője, Cherif Kouachi és a párizsi szupermarket támadója, Ahmedy Coulibaly már 2010-ben – azaz évekkel a Párizsban elkövetett terrortámadásokat megelőzően – az al-Kaida veterán emberével, és Abaaoud egyik későbbi irányítójával, Salim Benghalemmel együtt készítette elő egy bebörtönzött dzsihadista kiszabadítását, majd 2011-ben elkísérte Benghalemet Jemenbe, ahol al-Awlaki, al-Kaida-parancsnok mellé szegődtek. Benghalem Aleppóban azzal a Mehdi Nemmouche-sal együtt kínozta meg és végzett ki nyugati foglyokat, aki – évekkel később, 2014 májusában – a brüsszeli Zsidó Múzeumot támadja meg. Fabian Clain al-Kaida veteránt 2009-ben azért tartóztatják le, mert a Bataclan megtámadását készíti elő: nem kizárt, hogy tőle származott a hat évvel későbbi célpontválasztás. Kouachi és Coulibaly pedig azzal a Djamel Beghallal is közös akcióra készült, aki nemsokára szabadul párizsi börtönéből. Vagy a két terrorszervezet közötti kapcsolatokat példázza az is, hogy a 2017-es barcelonai támadások egyik elkövetője és irányítója, Abdelbaki Es Satty is – már évekkel korábban, 2012-ben – szoros kapcsolatba került a 2004-es madridi robbantás egyik tettesével, az al-Kaida régi harcosával, a marokkói Rachid Agliffal.

A SZÍNFALAK MÖGÖTT

Számos tanulmány foglalkozott már a dzsihadista média fórumainak a számbavételével, a különböző dzsihadista médiafelületek (Inspire, Da-biq, Rumijah stb.) szöveges és vizuális tartalmainak az elemzésével és célkitűzéseinek (propaganda, toborzás, megfélemlítés, kiképzés) a bemutatásával. De magának a tervezésnek és az előkészítésnek a folyamatáról, szempontjairól és belső logikájáról jóval kevesebb ismerettel rendelkezünk. Pedig, ahogy az al-Kaida médiagépezetét, szervezetét bemutató tanulmány szerzője fogalmaz: „*A stratégikus gondolkodás sarokköve, hogy világosan megértsük az ellenfelünket.*”⁸ A megértéshez szolgálhatnak igen értékes – bár korántsem teljes körű vagy kimerítő – adalékokkal a Harmony Program forrásértékű dokumentumai, amelyeknek elsődleges feldolgozását a West Point Társadalomtudományi Tanszékének és Terrorrelhárítási Központjának a munkatársai javarészt már elvégezték, noha elsősorban más nézőpontokból. A levelezésből megismerhető biztonsági rendszabályokat mutatja be például Liam Collins írása.⁹ A másik átfogó tanulmány¹⁰ pedig azokat a leveleket elemzi, amelyek Bin Laden és a regionális al-Kaida-csoportok konfliktusait taglalják, és az al-Kaida vezetésének a viszonyát az Arab Tavasz eseményeihez. Néhány megállapításuk azonban a média használatával kapcsolatban is figyelemre méltó. Bin Laden mindenképpen központosítani kívánta a médiát. Egyrészt prioritásnak és főfegyvernek tekintette a koherens és hiteles médiastratégia kidolgozását az USA és a Nyugat ellen vívott harcban. Másrészt úgy vélte, hogy az egy kézben tartott média segítheti a leszakadó és önálló hadviselést folytató csoportok kordában tartásában. „*Bin Ladent nem az Inspire inspirálta, az AQAP angol nyelvű magazinja, amely azt a célt szolgálta, hogy felszólítsa a muszlim amerikaiakat, hogy hajtsanak végre rögtönzött támadásokat az Egyesült Államok ellen... A »New Age« dzsihad »magányos farkas« műveleteinek a marketingje helyett Bin Laden a módszeresen megtervezett öngyilkos műveleteket szorgalmazta.*”¹¹

A KÖZPONTOSÍTOTT MÉDIA BŰVÖLETÉBEN

A jelentős mennyiségű forrásanyagból magam olyan dokumentumokat választottam ki, amelyek részben vagy egészében a média és a propaganda működtetésével foglalkoznak. Már első „nekifutásban” többtucatnyi olyan iratot találtam, amelyeknek írói kitérnek a médiastratégia bemutatására vagy belső bírálatára, illetve konkrét javaslatokkal élnek. A médiastratégia persze beleágyazódik a politikai stratégia egészébe, amely megszabja a megvalósítás gyakorlati és taktikai elemeinek a kiválasztását. Oszama bin Laden Mahmud Sejknek szóló egyik levelében így határozza meg a stratégiai célt: *„Ki kell terjesztenünk a tervezett és irányított médiát és erőfeszítéseinket a nemzet megismerésére, és meghatározni azt a sajátos tervet, amelyet mindannyian megvitatunk, mivel az elkövetkező időszak nagyon fontos és veszélyes, és nem tűr el nyilvánvaló eltéréseket az irányelveinkben, és köszönhetően az erőfeszítéseinknek, hogy csökkentjük a különbségeket és készítsünk egy tervet a nemzet irányítására, mobilizálni kell az összes forrásunkat, aminek kifejezőereje van, beszédben, költészetben, látványban vagy hallgatva, és mindet teljes mértékben arra kell összpontosítani, hogy irányítsuk és vezessük a nemzet ifjúságát.”*¹² Érzékletes metaforával ábrázolja a stratégiai koncepciót, amelyre már 9/11 terve is épült, az Abu Basirnak, az AQAP vezetőjének szóló levél írója (a személye biztonsággal nem állapítható meg, a dokumentum közreadói legvalószínűbb szerzőnek Bin Ladent vagy/és Mahmud Sejket tartják): *„Az ellenség úgy is leírható, mint egy korhadó fa. Ennek a fának a törzse 50 cm széles. A fának sok ága van, amelyek különböznek hosszúságban és méretben. A fa törzse jelképezi Amerikát. A faágak jelképeznek országokat, úgy, mint a NATO-tagokat és országokat az arab világban. Mi, a másik oldalon, olyan embert jelképezünk, aki ki akarja vágni a fát. A képességeink és a forrásaink azonban korlátozottak, ezért nem tudjuk elég gyorsan elvégezni a munkát. Az egyetlen lehetőségünk az, hogy lassan elfűrészeljük. Az a célunk, hogy a törzset fűrészeljük el, és soha ne álljunk meg, amíg ki nem dől. Tegyük fel, hogy kivágtunk 30 centit a fa törzséből. Akkor megvan a lehetőségünk, hogy a fűrészsel levágjuk az ágakat. Mondjuk, az egyik ág az Egyesült Királyságot jelképezi. De nem kell tudomást vennünk erről a*

lehetőségről, hanem vissza kell térni a fa törzsének az elfűrészeléséhez. Ha hagyjuk, hogy azzal kínlódjunk, hogy levágjuk egyik vagy másik ágat, soha sem fogjuk bevégezni a kézenfekvő munkát. Elveszítjük a lehetőséget is, és ami még fontosabb, elherdáljuk dzsihadista erőfeszítéseinket. Akarjuk elfűrészelni a fát, amíg a korhadó fa kidől. Isten akaratából, ha egyszer a fa kidőlt, az ágai is elhalnak... Dél-Jementől Kelet-Európáig.”¹³

Mahmud sejk (más néven Atiyya) veterán dzsihadista, akinek a befolyását a szervezetben nem formális rangja vagy tisztsége, hanem Bin Laden kitüntetett bizalma és barátsága alapozta meg. A Libiai Iszlám Harcoló Csoport (Lybian Islamic Fighting Group) tagjaként 2007-ben csatlakozott az al-Kaidához, és Waziristánban kis létszámú, szedett-vedett magánhadsereget tartott fenn. Ő volt Bin Laden fő összekötője a szervezeti egységek, távoli csoportok és a központ között, Afganisztántól a Maghreb régióig. Tíz évvel 9/11 után is őt bízta meg Bin Laden az USA ellen tervezett újabb terrortámadást végrehajtó személyek és irányítójuk kiválasztásával. *„Jelölj ki egy képzett testvért, aki felelős lesz egy nagyszabású műveletért Amerikában.”¹⁴* „Humánpolitikai” kérdésekben is szívesen hagyatkozott rá: *„Légy szíves küldj nekem összefoglalót azokról a testvérekről, akiket jelölni lehetne magas adminisztratív pozíciókra most vagy a jövőben.”¹⁵* A jelöltek átvilágításában döntő szava volt az egyiptomi hadsereg volt tisztjének, biztonsági rendszerük és titkosszolgálatuk megszervezőjének, a hidegfejű, Saif al-Adelnek is. Saif al-Adel, miközben szakszerű kiképzéseket és „haladó kommandós kurzusok”-at tartott, minden apró részletre figyelt. Utasította például a 9/11-es merénylőket, hogy mielőtt amerikai földre lépnek, a karórájukat a jobb csuklójukról, ahol a dzsihadisták hordják, csatolják át a másikra, ahol nyugati szokás szerint viselik.

Az öngyilkos merényleteket szorgalmazza, és egyben a központosuló irányítás alakuló modelljét is jól mutatja az a dokumentum, amely az iraki gyűjteményből való.¹⁶ 2002-ben indítják el a „Characteristics of Jihad” magazint, *„olyan időben, amikor a Jihad ellen világméretű összecsüvés folyik...”* – adja meg az alaphangot a bevezetőben al-Zawahiri. Az első szám három témakörrel foglalkozik: hitéleti témákkal, az öngyilkos robbantások szabályaival, erkölcsi és viselkedési kérdésekkel. A levél írója, a szerkesztő, reméli, hogy Abu-Muhammad Furqan, a levél cím-

zettje, megírja majd a vezércikket, és segítséget nyújt a kiadáshoz mind anyagi, mind tartalmi vonatkozásban. *„Kérlek, küldd el nekünk a szerzők neveit, hogy majd ugyanazokat a neveket használhassuk a jövőendő számokban.”* Láthatólag a szerkesztő nem bízik eléggé saját ítélőképességében, fél a tévedés kockázatától, és ezért valamiféle cenzúratestület, „vallási bizottság” felállítását javasolja abban a szövegrészben, amelyben a magazin elindításával kapcsolatos célokat taglalja: *„...a csoportnak nincs világos platformja, amelyen keresztül az emberek megismerhetik. Nincs konszenzus a publikációkat illetően; ellenkezőleg, sok kritika fogalmazódik meg azokról a publikációkról. Világos platformra van szükségünk, amely eljuttatja az emberekhez a csoport hitbéli és ideológiai pozícióit. Szükségünk van erre a platformra azért, hogy a csoport tagjai egyetértésre juthassanak a szabályokról, amelyeket mindenkinek követnie kell, vagy legalábbis adaptálni a csoportban. Néhány testvér már jó ideje felvetette ezt. Már akkor felfigyeltünk a felhívásukra, most juthatunk el a feladat bevezetéséhez. Szeretnék emlékeztetni valamire, amit már a múltban is megemlítettem: noha ez egy hosszú távú cél, egy vallási bizottság létrehozása nagyon fontos dolog, ami segít bennünket elkerülni, hogy egyéni véleményváltozások áldozataivá váljunk. Azért, hogy elkerüljünk minden egyet-nem-értést, lehet, hogy mindent, amit írunk, lektoráltatni lehetne iszlamista tudósokkal.”*

Az improvizációk és magánszorgalmú kezdeményezések gyakorlata 2006-ban gyökeresen átalakul. A szervezet irányításában komoly szerephez jut al-Zarqawi, aki köztörvényes bűnözőként és elítélt szexuális zaklatóként radikalizálódik. 1999-ben Jordániából Csecsenföldre készül, de végül Afganisztánba megy, ahol 2004-ben hűséget fogad Bin Ladennek. 2006 őszén Zarqawi szervezete, az AQI (Al-Qaida in Irak), majd a belőle kinövő ISI (Iraki Iszlám Állam), amelyet 2013-ban al-Baghdadi nevez át Iraki és Levantei Iszlám Államnak (ISIS, IS vagy ISIL), megalapítja a média központi irányításáért és az előállításáért felelős intézetet, az „Al-Furqan Institute for Media Production”-t. Bin Laden is mértékadónak tekinthette al-Furqan véleményét: *„Ha a Basir testvérnek szóló levelemről Abu-Muhammad Sejk bármilyen fontos észrevételt tesz általában, küldjétek el nekem. Ugyanígy, ha neked vagy Abu Muhammad sejknek van valami észrevétele bármelyik bekezdésről, törölhetitek ezeket a be-*

kezdéseket és elküldhetitek a levelet Basir testvérnek.”¹⁷ (Abu Basir a másik szárny, az AQAP vezetője volt.) A Furqan Intézet a „virágkorát” majd az Iszlám Állam alatt éli: ők készítik a kivégzéseket, lefejezéseket bemutató videókat is. Abu Muhammad al-Furqan lesz az Iszlám Állam első információs minisztere és propagandagépezetének fő irányítója.

2006-tól fogva lázasan dolgoznak a működési mechanizmus kialakításán. Az Információs Minisztérium, amely alá a Furqan Intézet tartozik, a központosító lépéseket így indokolja meg egyik dokumentumában: *„Ki kell mondani, hogy a média nagy hatást gyakorol a háború kimeneteleire, és az egyik olyan fegyver, amely nélkül nem tudjuk megvívni a háborút a hitetlenek ellen...”*¹⁸ Egy másik, 2007 márciusában keletkezett dokumentum, a propagandagyártás büvöletében, a média fontosságát bemutató költeménnyel kezdődik. (A verset magát sajnos nem fordították le angolra.) *„Napjainkban mindenki tudatában van a média fontosságával, ezért, hogy ne ismétlődjenek meg a múlt hibái, elhatároztuk, hogy felállítjuk ezt a struktúrát, hogy intézményesítsük a média gyártását az államban ...”*¹⁹ – fejtegeti a dokumentum készítője.

A nagy nekibuzdulást mutatja, ahogyan a központi irányítás ernyője alatt tarka diverzifikációs folyamat veszi kezdetét: gombamód szaporodnak a kiadók, magazinok, website-ok. Philip Seib tanulmányában²⁰ felsorolja a különböző kezdeményezéseket és megújuló orgánumokat. 2008-ra 4000 weboldalt működtet az al-Kaida, produkciós társaságuk, az Al-Sahab, amit még 1988-ban Bin Laden hozott létre, 2005-ben 16, 2006-ban 58, 2007-ben pedig már több mint 90 videót bocsát ki, és mintha csak egy hollywoodi stúdió volna, úgy igyekszik felmérni, mi lehet igazán vonzó a közönség számára. A „Jihadi Academy” támadások és öngyilkos merényletek képeivel buzdította a harcosokat. Egy nap alatt ötszázezren töltötték le a filmet. Egy másik online magazin, a „Camp of the Sword” a kiképzés témájára összpontosított, és azzal kecsegtette a híveket, nem szükséges kiképzőtáborba utazni, otthon is elsajátítható a program, amely magában foglalt hírszerző műveleteket és telefonlehallgatási technikákat is. Al-Zarqawi, a terrorszervezet egyik legkegyetlenebb gyilkosa, már korábban videóra vette, hogyan fejezi le ő maga Nicholas Berg amerikai üzletembert.

ÖNGYILKOS MERÉNYLŐK BEMUTATÁSA

2001. szeptember tizenegyediké után mindenfelől nagy számban érkeztek az idegen harcosok Afganisztánba. Listákat köröztek közöttük, amelyekre önként fel lehetett iratkozni öngyilkos robbantóként, és belépni a mártírok brigádjaiba („martyrdom brigades”). Októberre már százhusz jelentkező neve szerepelt a listákon.

A dzsihadista médiamunkások kidolgozzák az öngyilkos merényletek „tálalásának” a forgatókönyvét is. A formális szempontok közé tartozott, hogy a végakarát elmondása körülbelül 5–7 percig tartson, az öltözet fekete ruha legyen, háttér nélkül, de sok fegyverrel az öngyilkos robbantó körül. Mindenkit felszólítanak, hogy a filmrevételben legyenek tekintettel néhány dologra: *„A választott szavak, amelyek öngyilkos testvéreinkre vonatkoznak, akár tanács vagy hasonló, legyenek kedves szavak. De láttuk, hogy vannak, akiknek szükségük van iránymutatásra, és azzal vádolnak bennünket, hogy harcosok vagyunk és nem tiszteljük a tudósokat, mivel azt gondoljuk, hogy magas az intelligenciánk és felsőbbrendű másokénál, és sokan kegyetlenek írnak le bennünket. Függetlenül attól, hogy félreismertek-e minket – Istennek ajánlva fel az ügyünket – nem fogjuk megkérdezni a mi erényes testvéreinket –, a mi kötelességünk, hogy megszenteljük ezeket a gondolatokat és koncentráljunk a könyörületes szavakra... Amikor lefényképezel egy mártírt, ragaszkodj a következőhöz: a) fordíts fokozott figyelmet a mártír testvérek saját szavaira a gyámságról etc. és bizonyosodj meg, hogy jó dolgokat mondanak, de láttunk néhányat, ahol nem figyelnek és irányításra van szükségük, mert megvádolnak azzal, hogy mivel harcosok vagyunk, nem tiszteljük a vezetőket, és megvádolnak azzal, hogy vallásüldözést terjesztünk és az emberek fölött cselekszünk, és úgy írnak le minket, mint elidegenedettteket, és úgy írnak le, mint akiknek rosszak az erkölcsök, és kétség nincs, hogy tekintettel a minket érő igazságtalanság mértékére – Isten óvja a Panaszkodókat – nem kételkedünk az igaz testvérek szavaiban – törődünk velük és Isten törődik velük – a mi kötelességünk, hogy ne hagyjuk figyelmen kívül ezeket a gyanúkat...”*

Első olvasatra nehezen értelmezhető szöveg, a fogalmazás módja is kissé kusza és rendezetlen (nehezen is fordítható, ha szigorúan ragaszkodunk az eredeti szöveghez...). Érdekessége, hogy míg az öngyilkos

merénylők lélektanával, tudatállapotával számos elemzés foglalkozott már, ez az irat a tervezők, a halálba küldők lélektanáról nyújt kivételes látteleletet. Azoknak a lelkivilágáról, akik az öngyilkos merényleteket megtervezték és propagálták, végrehajtására azonban nem magukat, hanem másokat szántak. Az öngyilkos merénylők többnyire a külföldiek közül kerültek ki, nem az AQI/ISI törzsgárdájából vagy vezetéséből. A talányos tartalomból kibontható az üzenet: védekezés az ellen a valószínűleg szélesebb körben megfogalmazódó vád, előnytelen kép ellen, hogy a vezetők valójában lenézik, és fensőbbségük tudatában szívtelenül áldozzák fel az öngyilkos merénylőnek szánt híveket.

Egy másik dokumentum²¹ az ISI Információs Minisztériumának ajánlásait fogalmazza meg az úgynevezett „Mártírok Projekt Hercegével” kapcsolatban. A forгатókönyv ajánlásokból áll; minden ajánlásba beiktatva az „Isten legyen a lelkével” formulát. Különböző tartalmi elemek beépítését javasolja a dokumentum az öngyilkos merénylőt bemutató videókba. Úgymint: bevezetés az életébe, neveltetésébe, érényeinek említésével. Hol és mikor csatlakozott a dzsihadhoz? Élete a börtönben, szabadulása és megtérése. Belépése a két folyó földjére. Növelte-e a dzsihad tekintélyét például egy brit állampolgár megölésével? Csatlakozása Oszama Sejkhez.

2009. december tizedikén ülésezik a Főparancsnokság Média és Toborzó Osztálya („Media and Recruitment Department”), a különböző kormányzóságok képviselőinek a részvételével. A hosszúra nyúló, apró részletekbe vesző bizottsági eszmecsere „Top Secret” minősítésű jegyzőkönyve betekintést kínál a beszélgetés menetébe. Hosszasan rágódnak például a médiamunkához kapcsolódó biztonsági intézkedéseken, a mailek és mobilok használatának a kockázatainak vagy a munka koordinációjának a részletein. Az alaphangot azonban a bizottság elnöke, Doktor Kamal hozzászólása adja meg: *„A média területén még mindig hátrányt szenvedünk és háttérbe szorulunk, mivel médiakorlátozásokat alkalmaznak velünk szemben. Ezért fel kell építenünk egy médiaalapot... Először a hivatalos és nyilvános nemzeti média számára, és azután az egész világra szólót.”*²² Az átfogó tervet az is indokolhatta, hogy közeledett 9/11 tízéves évfordulója, amelyre az al-Kaida vezetése merényletekkel és nagyszabású médiamegjelenéssel készült.

MÉDIAKAMPÁNY 9/11 TIZEDIK ÉVFORDULÓJÁRA

Az abbottabadi levelek között található néhány olyan levél, amely megérdemli az alapos elemzést, mivel olyan stratégiai és taktikai megfontolásokba és dilemmákba nyújt bepillantást, amely, úgy hiszem, túlmutat a tárgyon, a korszakon és az apropón. Bin Laden 2010. október 11-én kelt, Mahmud sejknek írt levelében²³ körvonalazza elképzeléseit az évfordulóval kapcsolatban. Az észrevételekre és javaslatokra néhány hónappal később Adam Gadahn, az al-Kaida kaliforniai születésű szóvivője reflektál egy levélben, amelynek a címzettje ismeretlen.²⁴ Ami első olvasatra szembeötlő és meglepő, hogy ezeknek a leveleknek a többségében ideológiai kérdésekkel alig-alig foglalkoznak, és szemben azokkal a gyűlölettel teli kirohanásoktól hemzseggő, vérgőzös cikkektől és brutális, szadista tetteket megörökítő és hirdető videóiktól, amelyeket a „nagyközönség”-nek szántak, egymás között roppant gyakorlatiasan és hidegen mérlegelik a hatások és ellenhatások erőterét és a célkeresztben álló ellenség várható reakcióját egy-egy tervezett sajtómegjelenéssel kapcsolatban. *„Minden nyilvános megszólalást gondosan kell mérlegelni. Amikor kiadunk egy nyilvános közleményt, tegyük fel a kérdést, milyen pozitív vagy negatív hatással lesz ránk nézve?”*²⁵ Médiájuk viszolyogató és látványos színpada mögött tervszerű és professzionális tervezés szabta meg a médiamejelenések tartalmát, üzenetét és eszközeit.

*„Az al-Kaida azért válhatott a globális politika jelentős szereplőjévé, mert kifinomult médiastratégiát fejlesztett ki.”*²⁶ A kifinomult médiastratégia ékes példája, ahogyan Adam Gadahn feddőleg és már-már szőr-szálhasogató kritikával tér ki Ayman Sejk (azaz al-Zawahiri) Amerikához intézett nyilatkozatára, amelyben Benjamin Franklint „előző elnökök”-ként emlegeti. Benjamin Franklin nem elnök volt, csupán „államférfi” – írja Gadahn –, és bár a Franklinnal kapcsolatos történetről nem hallott, nem tudja, mennyire ismert az amerikaiak körében, egy ilyen tévedés azonban lejáráthatja a Sejket, hisz megvádolható lesz azzal, hogy olyasmiről beszél, amihez nem ért. Bár sok amerikai hiheti úgy, hogy Benjamin Franklin elnök volt, de ezt a tévedést általában nem azok követik el, akik politikai elemzésekben és vitákban járatosak. Ez inkább az átlagemberekre jellemző, nem szakértőkre, összegzi az aprólékos okfejtést

az al-Kaida szóvivője.²⁷ Különös figyelmet fordítottak a megjelenések időzítésére is. Bin Laden komoly hibának és amatőrizmusnak tekintette a megfelelő időzítés figyelmen kívül hagyását a propagandában. *„Különösen fontos figyelmet fordítani az időzítésre. Az időzítés minden. Ez a megállapítás igaznak bizonyult most és akkor.”*²⁸ Megharagudott például arra a hívére, aki nyilvános nyilatkozatban követelte egy terrorfinanszírozásért elítélt dzsihadista szabadon engedését. Nem mintha a tartalmával nem értett volna egyet, hanem az időzítést tartotta ártalmasnak: a felhívás közzététele egybeesett a Flotilla-üggyel, és ezért féltő volt, hogy eltereli a figyelmet az Izrael-ellenes palesztin műveletről.

Bin Laden világosan meghatározza a kampány politikai célját: *„Előnyt kell kovácsolnunk ebből az eseményből, és eljuttatni az üzeneteinket a Muszlimokhoz és megünnepelni a győzelmet, amit elérték. Helyre kell állítanunk a hitüket a nemzetükben és motiválni őket. Be kell mutatnunk a világnak is a mi igaz ügyünket, kiváltképpen az európai népeknek.”*²⁹ A célzott propaganda időzítésének a szempontjából igen előnyösnek ítéli a nagypolitikai környezetet: *„A NATO és Amerika nagy bajban van. Ez az év volt a legrosszabb a számukra, mióta megszállták Afganisztánt. Soha nem volt még ennyi halottjuk – saját beszámolóik szerint. Folytatódik a gazdasági válság. A britek csökkentették a védelmi kiadásait és Amerika is a Pentagonét. Nem fogják tudni folytatni a háborút. Nincs különbség köztük és a Szovjetunió között, mielőtt kivonultak Afganisztánból.”*

Bin Laden elképzelését a kampányról Gadahn emeli stratégiai szintre és dolgozza ki a részleteket. *„A Sejk színre lépésének a hozadékát minden lehető szempontból mérlegelni kell”*³⁰ – hangsúlyozza, hiszen tíz éve óta nem jelent meg komolyabb formában a médiában. „Manhattan és Washington megtámadásának tizedik évfordulóját”, vagy amint másutt említi, „a manhatteni csata” napját megfelelő alkalomnak találja. *„Nem kell törődni a rosszindulatú ellenkampánnyal, minden szereplés előnyös, és önmagában véve figyelmet kelt, ha nem túl gyakori, nem naponta vagy félhetente történik... A lényeg, hogy megmutassuk az ügyünk igazságát az egész világnak... és főként az európaiaknak – amit a Sejk is hangsúlyozott korábbi üzeneteiben és nyilatkozataiban.”* Egyetért az időzítéssel, ami azért is előnyös, mert Amerika a gazdasági nehézsé-

geivel van elfoglalva. „Obama legutóbbi sajtókonferenciáján egyetlen újságíró sem mert megzavarni Obamát azzal, hogy megkérdezze, milyen hatással vannak az amerikai költségvetésre és nemzetgazdaságra azok a billiók, amit évente az iraki és afganisztáni háborúkra költenek” – fűzi hozzá.

CSATORNÁK ÉS SEGÍTŐK

Bin Laden eldöntendő kérdésnek tartotta, hogy a médiamegjelenésekhez milyen fórumokat, csatornákat válasszanak. Várja a javaslatokat a többiektől, megjelölve a kiválasztás szempontját: „Keresnünk kell egy amerikai csatornát, amelyik viszonylag elfogulatlan, mint a CBS, vagy egy másik olyan csatorna, amelyiknek a politikai indítékai lehetővé teszi, hogy érdekeltté tegyük a Mujahidinek álláspontjának az ismertetésében.” Számon tartja azokat az újságírókat, akiknek a rokonszenvére és támogatására az al-Kaida számíthat: „Arra is gondolok, hogy írnotok kéne Abd-al-Bari Atwannak és Robert Fisknek, és tudatni velük, hogy közeledik a tizedik évforduló, ami az al-Mujahidin és Amerika közötti szenvedélyes háború gyümölcse. Esély arra, hogy elmagyarázzuk indítékainkat a háború folytatására... Mondják meg nekik, azt javasoljuk, hogy készítsenek egy dokumentum-összeállítást erre az évfordulóra, és mi el látjuk őket nyomtatott, audio- és videoanyagokkal.” Ha pedig a levél mai olvasójának kétsége támadna afelől, milyenfajta kapcsolat fűzte az említett újságírókat Oszama bin Ladenhez, a folytatás aligha hagy kétséget: „Kérem, hogy érjétek el náluk, hogy odaadják nekünk a videoanyagaikat és a szakértőik neveit, akiket az érdekünkben használni fognak, hogy kialakítsák a film vízióját és megvilágítsák az eseményeket.”

Adam Gadahn Bin Laden felvetésére azzal válaszol, hogy az amerikai sajtóorgánumok, televíziós csatornák között sem a szakmaiság, sem a pártatlanság szempontjából nincsen lényegi különbség. Mindazonáltal feltérképezi a kínálatot. Kizárja a Fox Newst, mint amelyik szerinte szakszerűtlen és a leginkább elfogult. „Haljon csak bele a mérgébe” – írja a Fox Newsról. A CNN, véli, a kormányzattal áll szoros együttműködésben, de az arab nyelvű műsorában jó és részletes riportokat sugároz,

sok eredeti idézettel. Az MSNBC csatorna pártatlanabb, csak elküldték azt a két újságírójukat, aki nyitottabb volt az érvekre – panaszolja. *„Az ABC teljesen rendben van, ma az egyik legjobb csatorna, ami bennünket illet.”* Érdeklődnek az al-Kaida iránt, különösen Brian Ross, aki terrorizmusra szakosodott, és büszkéek az interjúkra, amit a Sejkkal készíthettek. *„Sokat idéztek az én beszédemből is”,* teszi hozzá, *„amit a negyedik évfordulón tartottam, és az internetes oldalukon is publikálták a szöveget... Mindenképpen több csatornának kell ajánlatot tenni, hogy előmozdítsuk az egészséges versenyt közöttük.”*

A „terítésre” Gadahn olyan módszert javasol, amely egyben médiahálózatuk kiépítéséhez is modellként szolgálhat. Elképzelése szerint az anyagot el kell küldeni 30-50 olyan írónak, szakértőnek és független újságírónak különböző országokból, akiket érdekel az al-Kaida. Összeállítja a terjedelmes nemzetközi névlistát. Robert Fisket ő is kiemelten javasolja. *„Tudtukra kell adni, hogy nemzetközi névsorból választottuk ki a személyüket...”* Speciális anyagokat kapnak, jelszóval és linkkel, ahonnan letölthetik az anyagot, 5 nappal az évforduló előtt. *„Ez nem jelent nehézséget – úgy hiszem – a kapcsolatépítésen dolgozó testvéreinknek.”* Ha pedig a felkérteknek csupán egyharmada érdeklődést mutat, érvel Gadahn, *„...akkor van 10 olyan nemzetközi újságírónk, aki képviseli az ügyünket az újságokban és a csatornákon. Ha a kísérlet működik, akkor megismételhetjük minden fontos alkalommal...”*

Azok közül a segítők közül, akikre Bin Ladenék számíthattak, ketten még ma is aktív újságírók: sajátos szerepet töltenek be a hír- (és álhír-) termelés világában (és zavarosában). Robert Fisk a Russia Today és a Sputnik oldalain szívesen idézett és méltatott, baloldali brit újságíró, a „The Independent” munkatársa és tudósítója. A lapot Lebegyev, orosz milliárdos vásárolta meg korábbi ír tulajdonosától. Legutóbb Fisk azzal a cikkével keltett feltűnést, amelyben a laboratóriumi bizonyítékok dacára cáfolni próbálta a szíriai kormányerőknek tulajdonítható klórgáztámadás tényét, és a súlyos sérültek állapotát oxigénhiányra vezette vissza.³¹ Fisk volt az is, aki 2015 szeptemberében az egyik legdurvább támadást intézte Magyarország ellen: *„És ott áll a magyar rendőrség szegény és elkeseredett tömegek előtt – legtöbbszörük muszlim –, Budapest főpályaudvara előtt, ahol még a jegytulajdonosok sem tudnak felszállni a vo-*

natra. Mulatságos, hogy ezen a ponton nem villannak be a régi emlékek. Hetvenegy évvel ezelőtt a magyar rendőrség zsidók tízezreit kényszerítette Budapestről elinduló vonatokra, hogy időben Auschwitzba érkezzenek... Mindig is úgy véltem, hogy kissé gyorsan tártuk ki feljűk a karunkat. De azt mondtuk magunknak, ők elég nagy árat fizettek már, és mi is lehet értékesebb jutalom a kitartásukért, mint az EU-tagság? Most kezdjük felfedezni, milyen is a magyar állam...³² Aki pedig elcsudálkozik azon, hogy az Izraellel szemben cseppet sem barátságos és ezért a szélsőjobboldal háza táján is szimpátiákat keltő Robert Fisket mi indíthatta az akár kegyeletsértőnek is tekinthető Auschwitz-hasonlatra, nem érti a lélektani hadviselés természetét, és igen könnyen eltévedhet az aszimmetrikus műveletek ködében, tekervényes labirintusában. Az amerikai Brian Ross fordulatós életpályáját rangos elismerések és téves vagy hamis információkra épülő cikkekkel kapcsolatos botrányok kísérik. 2012-ben például a tizenkét halálos áldozatot követelő koloradói terrortámadást a republikánusok egyik konzervatív körével próbálta összefüggésbe hozni – alaptalanul. 2017-ben újabb botrány tépázta meg Ross hitelét, amiért az ABC vezetése állásából is felfüggesztette. A nemzetbiztonsági tanácsadót, Michael Flynn-t valóban hazugságon kapták orosz kapcsolataira vonatkozóan, Ross azonban Flynn szenátusi meghallgatásának a napján hamis információk közreadásával, ahogy mondani szokták „rátett még egy lapáttal”. Nehéz volna eldönteni, hogy a sorozatos dezinformációk csupán feltűnési vágyból fakadtak vagy esetleg a zavarkeltés, a ködösítés szándéka is vezette... Az amerikai belpolitikai játszmák és az orosz dezinformációs műveletek hátterének a felfejtése azonban nem tárgya ennek az írásnak.

Apró érdekesség csupán, hogy Bin Laden az Amerikára mérendő újabb csapás tervezéséhez segítőként és stratégaként epedve várta kedvenc feleségének, Khairának, a kiszemelt utód, Hamza anyjának a megérkezését a pakisztáni rejtkehelyre. Mahmud sejk feladata volt eljuttatni őt minél hamarabb Abbottabadba, ahová februárban meg is érkezett. Khaira Sabar éleslátására és stratégiai érzékére Bin Laden olyannyira számított, hogy a nő megérkezéséig Mahmuddal laptopot és pendrive-okat adatott neki, hogy a tanácsait és válaszait férje kérdéseire már személyes megérkezését megelőzően elküldhesse neki. Khaira, azaz

Umm Hamza (Hamza anyja) elszánt és vérszomjas dzsihadista volt, előkelő szaúdi család leszármazottja, aki PhD-jét gyermeklélektanból védte meg, egyetemi tanárként dolgozott, mielőtt elkísérte férjét az afgán harcmezőre. Szudánban nőket oktatót iszlám teológiára. Afganisztán amerikai megszállásakor Khaira iráni fogságba menekült, ahonnan csak 2010 nyarán szabadult. Bin Laden és köre mindig is bölcs tanácsadóként tekintett a mindannyiuknál műveltebb és a dzsihad mellett fanatikusán elkötelezett nőre.

CÉLCSOPORTOK

Gadahm meghatározta a célcsoportokat is. Az európai népeket hangsúlyosan említi, hisz ezt tette Bin Laden is korábbi üzeneteiben. A célcsoportok vonatkozásában egyébként van egy lényeges különbség a két terrorszervezet között. Míg az al-Kaida csupán egy virtuális kalifátus virtuális csoportjait és tagjait szólíthatta meg, az Iszlám Állam valóságos területi kontrollal rendelkezett. Milton a médiastratégia vonatkozásában ezt alapvető és meghatározó különbségnek tekinti. *„Az a lélektani hatás, hogy a csoport kontrollt gyakorol afelett, hogy az emberek mit olvasnak, néznek, hallgatnak, valószínűleg túléli a terület feletti fizikai ellenőrzést. Ebből következik, hogy az ISIS 9000 médiamegjelenésének csupán a 9 százaléka közvetít brutális tartalmakat, gyilkosságokat, kivégzéseket, fenyegetéseket, miközben több mint 50 százaléka a kormányzással, igazságszolgáltatással, vallási gyakorlatokkal, és általában a mindennapi élet dolgaival foglalkozik. Náluk tehát élesebb kontúrokkal különülnek el a belső és a külső közönségnek szóló üzenetek, mint az al-Kaida médiatermékeiben.”³³*

Az iszlám világ egészét, millióit is szeretnék megszólítani. A legfontosabb stratégiai célkitűzést – amely majd nemsokára az Arab Tavasz kaotikus forradalmaiban teljeseedik ki – Bin Laden így fogalmazta meg: *„Az elkövetkező időszak egyik legfontosabb lépése felrázni az embereket, akik még nem lázadtak fel, és arra bátorítani őket, hogy keljenek fel a uralkodók és a módszerek ellen...”* A dzsihadista fórumokkal kapcsolatban azonban a stratégia feloldhatatlan ellentmondásba ütközik. A „néppárto-

sodás”, mondhatnák viccesen, ami Gadahn egyik fő törekvése, elég kemény dió. Hiszen a meggyerendő muszlimok nagy része a létező dzsihadista fórumokat taszítónak érzi vagy elzárkózik tőlük. Torzítják az al-Kaida imázsát, véli a levélíró, köszönhetően a bigottériának és az éles hangvételnek, amely ezeknek a fórumoknak a résztvevőit jellemzi.

Kitér egy harmadik célcsoportra is: *„Nem szabad elfelejtkeznünk a Mujahidin testvérekről a fronton, akik kritikus idöket élnek át, és egyik csapás után a másikkal szembesülnek... Hozzájuk azonban videóüzenetet kell intézni, mivel sokan közülük egyáltalán nem olvasnak, vagy ha igen, a vizualitás náluk mindenképpen hatásosabb.”* A látvány, a vizualitás fontosságának a hangsúlyozásával egyébként a Média Bizottság 2009. decemberi ülésének már idézett titkos jegyzőkönyvében is találkozunk: *„Minden dzsihád parancsnok dokumentáljon minden dzsihadista műveletet, és tudassátok velük, hogy a Főparancsnok számára elfogadhatatlan, ha nem minőségi fotók készülnek a műveletekről. És hogy egy lefényképezett művelet felér 100 olyan művelettel, amelyről nem készült fénykép.”*³⁴

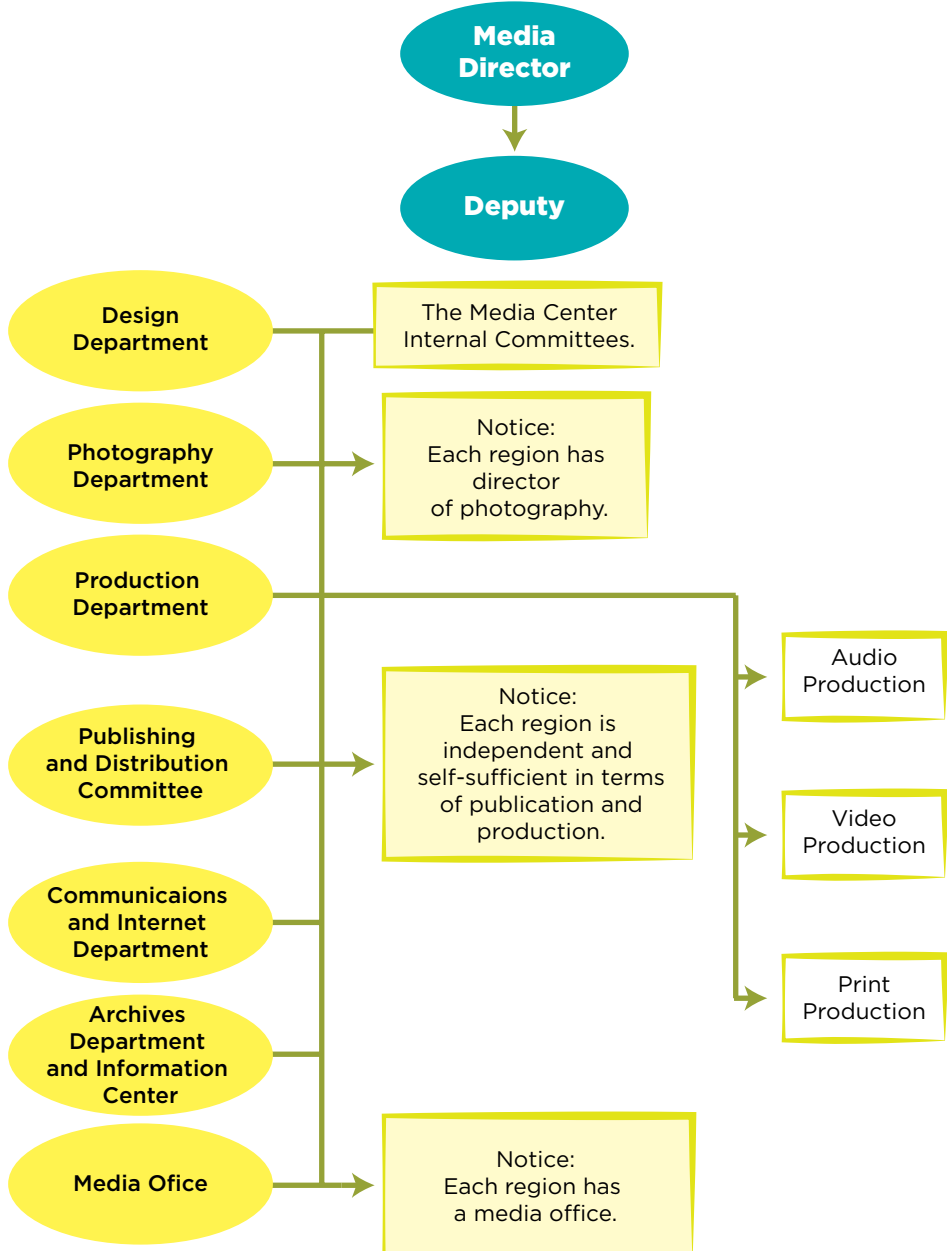
Sajátos célcsoportként tekint Gadahn az írekre. Úgy gondolja, az ír nép szimpatizál a palesztinokkal, és az ír bíróságok enyhe ítéleteket hoznak terrorizmussal vádolt muszlimok ügyében. Hozzájuk intézendő üzeneten dolgozik: *„...elkezdtem keresni információkat és anyagokat, amelyek ehhez szükségesek.”* Úgy gondolja, a katolikus egyházzal szembeni növekvő haragra is lehet építeni, az Egyházban kipattant szexbotrányok után. *„Az írek körében a szekularizáció egyre erősödik, azután, hogy ők voltak a legvallásosabbak az ateista Európában - miért is ne ismertessük meg őket az iszlámmal...”*

Foglalkoztatja mind a zsidó-keresztény, mind a katolikus-protestáns ellentét, mint amelyekre „ellenségem ellensége” alapon bomlasztó és toborzó tevékenységet lehetne építeni. Meggyerhetőnek tartja a Közel-Kelet keresztényeit és általában a katolikusokat, akik – szerinte – a zsidók és a protestánsok fő ellenségei, ezért nyitottabbak lehetnek az iszlámra. Ezért is rosszallja a bagdadi katolikus templom elleni támadást és a többi keresztények ellen elkövetett merényletet, amelyek *„nem segítik az üzenet célba juttatását”*. Saját híveikkel és harcosaikkal azonban nem könnyű ezt elfogadtatni. Gadahn ehhez is megtalálja az ideológiát. Vagy

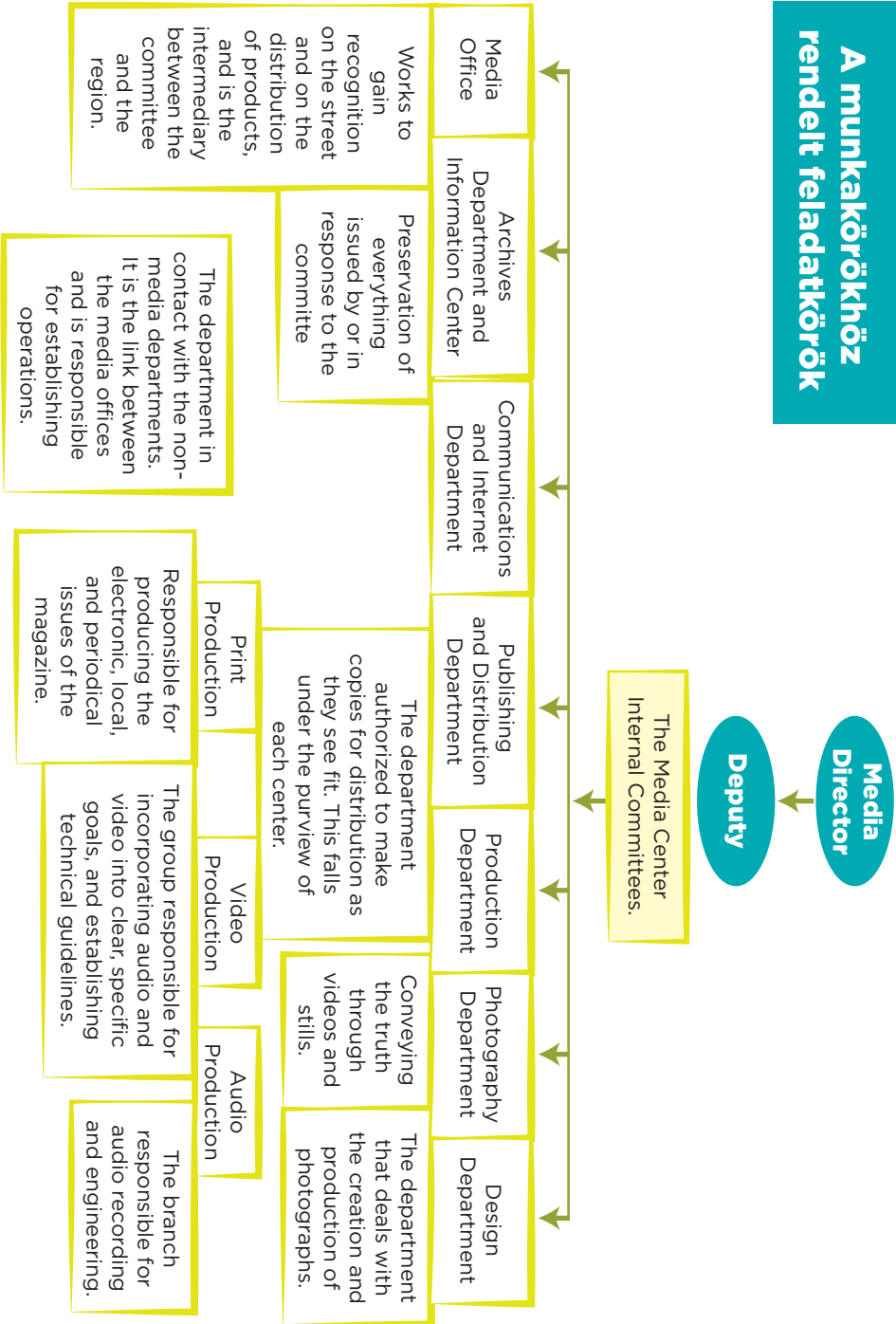
legalábbis olyan érzelmi hűrt penget, ami enyhítheti a várható háborgást. *„Milyen szép”* – írja –, *„amit Usama Sejk említett, amikor a médiamegszólalásról beszélt, hogy azok az erős kijelentések, amelyeket az elődök tettek, a méltóság és az irányíthatóság napjaiban hangzottak el, viszont nem illenek a sérülékenység korszakához. A gyengeség napjaiban a dzsihádnak mások a prioritásai és a lehetőségei, ma nem alkalmazhatók ugyanazok a módszerek”* – példaként említve templomok lerombolását és az *„ördögi vallásos könyvek”* elégetését. Mindazonáltal érzi, hogy az elképzelés több sebből is vérzik. *„Persze a Pápa és Európa számára az iszlám a fő fenyegetés”* – konstatálja. Amikor az al-Kaida vezetői a katolikusokkal való szövetkezés lehetőségéről képzelegnek, a zsidók és a protestánsok ellen, nem látják világosan saját határaikat és szükségszerű korlátaikat – amibe az európai zsidó-keresztény kultúra bensőbb ismeretének a hiánya és nyilván jó adag illuzórikus önhittség is vegyül.

Az „ellenségem ellensége a barátom” mechanizmusának a kiaknázása minden rejtett hadviselés kedvelt művelete. Az al-Kaida és föltehetőleg az Iszlám Állam vezetői is igen tudatosan és tervszerűen használták ezeket az elsősorban államokhoz és titkosszolgálatokhoz köthető hibrid eszközöket. A globális geopolitika szövevényes összefüggésrendszerében azonban korántsem egyszerű egy-egy lépés mögött a valódi mozgatót azonosítani. A virtuális frontvonalak gyorsan változnak, a szövetségek képlékenyek, és még az „ellenségem ellensége” mechanizmus sem ad biztos fogódzókat, hiszen a szereplőket sokszorosan összetett, rejtett érdekek és ellenérdekek kapcsolják egymáshoz. Ma a biztonságot és a függetlenséget megőrizni olyan „szürke zónák” erőterében kell, amelyben, az aszimmetrikus hadviselés törvényeinek megfelelően, semmi sem biztos, és ami annak látszik, az is gyorsan változik.

A Nyugati Régió Média Központjának Adminisztratív felépítése és munkakörei

A munkakörökhöz rendelt feladatkörök

JEGYZETEK

- 1** Ali Soufan: *Anatomy of Terror*, W.W.Norton and Company Inc., 2018.
- 2** Ali Soufan, id. mű.
- 3** François Molins: BFM-TV, 28 May 2018.
- 4** Hankiss Ágnes: A magányos farkas legendája. Terrorista hálózatok, Arc és Álarc, 2017/ősz-tél. Agnes Hankiss: The legend of the lone wolves, *Journal of Strategic Security*, Vo. 11/2. pp. 54-72. (Letölthető: <https://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1668&context=jss>).
- 5** Daniel Milton: Communication Breakdown: Unraveling the Islamic State s Media Efforts, CTC Sentinel, October 2016. <https://ctc.usma.edu/communication-breakdown-unraveling-the-islamic-states-media-efforts/>.
- 6** Hankiss Ágnes: Terrorista hálózatok. A C-79-es dosszié. Terror és Elhárítás, (2017) 6. évf. 4. szám, 4-22 o. http://tek.gov.hu/tt_pdf/6.%20%C3%A9vfolyam%204.%20sz%C3%A1m.pdf.
- 7** Hankiss Ágnes: Átívelő hálózatok. Az al-Kaidától az ISIS-ig. Terror és elhárítás, (2018), 7. évf. 1. szám, 71-99. o. http://tek.gov.hu/tt_pdf/7.%20%C3%A9vfolyam%201.%20sz%C3%A1m.pdf.
- 8** Philip Seib, J. D.: The Al-Qaeda Media Machine, *Military Review*, May-June 2008. p. 74. <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/milreview/seib.pdf>.
- 9** Liam Collins, *The Abbottabad Documents: Bin Laden s Security Measures*, CTC at West Point, May 2012, Volume 5, Issue 5. <https://ctc.usma.edu/the-abbottabad-documents-bin-ladins-security-measures/>
- 10** N. Lahoud, S. Caudill, L. Collins, G. Koehler-Derrick, D. Rassler, M. Al-Ubaydi: „Letters from Abbottabad: Bin Ladin Sidelined?“, *Harmony Program*, CTC West Point, 3 May 2012. <https://ctc.usma.edu/letters-from-abbottabad-bin-ladin-sidelined/>.
- 11** N. Lahoud, S. Caudill, L. Collins, G. Koehler-Derrick, D. Rassler, M. Al-Ubaydi id. mű
- 12** SOCOM- 2012-0000017-HT
- 13** SOCOM -2012-0000017-HT
- 14** Ali Soufan, id. mű.
- 15** Ali Soufan, id. mű.
- 16** AFGP-2002-600142
- 17** SOCOM-2012-0000015
- 18** JDECB-2007-002124
- 19** NMEC-2007-637116
- 20** Philip Seib, J. D.: The Al-Qaeda Media Machine, *Military Review*, May-June 2008. p. 74. <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/milreview/seib.pdf>.
- 21** NMEC-2007-637123
- 22** JDECB-2010-000854
- 23** SOCOM-2012-0000015
- 24** SOCOM-2012-0000004
- 25** SOCOM-2012-0000017.
- 26** Philip Seib, J. D.: The Al-Qaeda Media Machine, *Military Review*, May-June 2008. p. 74. <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/milreview/seib.pdf>.
- 27** SOCOM-2012-0000015
- 28** SOCOM-2012-0000017
- 29** SOCOM-2012-0000015-HT
- 30** SOCOM-2012-0000004-HT
- 31** Robert Fisk: The search for truth in the rubble of Douma - and one doctor's doubts over the chemical attack, <https://www.independent.co.uk/voices/syria-chemical-attack-gas-douma-robert-fisk-ghouta-damascus-a8307726.html> Vö: *Russia Today* <https://www.rt.com/uk/424364-uk-reporter-reveal-douma-chemical/>.

32 [http://mandiner.hu/cikk/
20150910_robert_fisk_regen_
magyarország_nagyon_is_szi-
vesen_tette_vonatra_nemtor-](http://mandiner.hu/cikk/20150910_robert_fisk_regen_magyarország_nagyon_is_szi-
vesen_tette_vonatra_nemtor-)

szagba_azokat_akiket_nem_
szeretett.

33 Milton.id.mű, p.IV.

34 JDECB-2010-000854